

A kultuszminiszterium hajdan és most

Irta :

Huszka István

Aligha van ma a Csonkaországnak égetőbb és fontosabb problémája, mint a közoktatásügy modern szellemben és széles alapon való rendezése. Sokan mondták már az utóbbi időben, hogy ha Trianonban elvették tőlünk a fegyvert, amellyel a haza integritásáért küzdhetünk, akkor *a szellemi fegyverekkel kell visszaszereznünk Nagymagyarországot*. Most, hogy az egész világon megindult a gúzsbakötött magyar igazság feltámasztását célzó akció, a kisantant államai azzal igyekeznek lerombolni ennek a tagadhatatlanul nagysikerű mozgalomnak az eredményeit, hogy a magyarság „szellemi inferioritását” és „kulturai elmaradottságát” állítják szembe a maguk „nyu-

gateurópai nivón álló kulturájával és fejlett civilizációjával”. Azt a tévhitet akarják elterjeszteni a külföldön, hogy a magyaroknak nincs létjogosultságuk olyan nemzetiségek felett uralmat gyakorolni, amelyek faji intelligencia és szellemi képzettség dolgában magasan fölöttünk állanak. Magyar ember előtt teljesen fölösleges hangsúlyoznunk, hogy ez az állítás mennyire hazug és hogy annak éppen az ellenkezője felel meg a valóságnak, a külföldön azonban, ahol sajnos, még ma is csak nagyon kevésbé ismernek bennünket, annál fontosabb az ellenségeink által olyan kitartoán és nagy pénzáldozatokat követelő propagandával terjesztett tévhitnek a megcáfolása és helyes meg-

Klebelsberg Kunó gróf m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

világításba való helyezése. Ez az első és a legfontosabb feladat, amely azonban magábanvéve semmiesetre sem elég. Okvetlenül szükséges, hogy tudományos és művészeti, irodalmi és zenei téren komoly, nemzetközi viszonylatban is nagy eredményeket mutathassunk fel s ezzel támaszthassuk alá az ellenségeink rágalmaikat cáfoló külföldi propagandánkat.

Hogy ezt megtehessük, ahoz elsősorban arra van szükségünk, hogy szellemi téren a megfelelő utánpótlást biztosítsuk és a rendszeres oktatás kereteibe belevonjuk azokat a hatalmas néptömegeket is, amelyek az ország különböző vidékein eddig, sajnos, csak mint fizikai munkaerő jöhettek számításba. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium végsőkéig megfeszített, lakadatlan munkájára és a minisztérium élén álló kulturpolitikus nagyszabású koncepciójára van szüksége az országnak, hogy ezt a mérhetetlen fontosságú problémát teljes egészében és a kitűzött célnak megfelelő tökéletességgel megoldhassuk. A Gondviselés úgy akarta, hogy öt évvel ezelőtt, amikor az ország a legsúlyosabb katasztrófák után történelmének egyik legfájdalmasabb korszakát élte, olyan férfi kerüljön a közoktatásügy élére, aki mindenképen hivatott a szellemi regeneráció keresztülvitelére és a kulturális feladatok megoldására. *Klebelsberg* Kunó gróf öt évvel ezelőtt vette át a vallás- és közoktatásügyi minisztérium vezetését s azóta valóban olyan eredményeket produkált, amelyek előtt még politikai ellenfelei is meghajolnak. Az ő eddigi minisztersége alatt nemesek a felsőbb oktatás ügye és a főiskolai hallgatók külföldi tanulmányainak lehetővé tétele jutott eddig soha nem tapasztalt előnyös helyzetbe, *hanem a széles néprétegeket érintő alsóbb népoktatás is mérföldes léptekkel haladt előre a fejlődés rögs útján.* Vidéki városainkban egymásután létesülnek új és gyakorlati szellemben felállított középiskolák, ahol az ifiúságot a modern életre készítik elő, de ugyanakkor a tanúak elhanyagolt népe is megkapja azokat az iskolákat, amelyek nélkül ennek az értékes anyagnak az általános nemzeti életbe való bekapcsolása el sem képzelhető.

A kultuszminiszter ezeket a bámulatos eredményeket csak arra a nagyszerűen kiépített, hatalmas szervezetre támaszkodva érthette el, amely a minisztérium hivatali apparátusának formájában rendelkezésére áll. A közművelődésnek és a tudománynak igazi arzenálja ez a minisztérium, amely nem is olyan régen, néhány évtizeddel ezelőtt

még igen szerény keretek között fent működött a Várban, az Uri-utca alacsony bolthajtásos épületeiben. A minisztérium céljaira olyan kevés helyiség állott ekkor még rendelkezésre, *hogy az irattár nagurésze a minisztériummal szomszédos helyőrségi templom karzatán volt csak elhelyezhető.* A kultuszminisztérium *Csáky* gróf minisztersége alatt került le a Várból mostani helyére, a Hold-utca és Báthory-utca sarkán lévő négyemeletes épületbe, amely akkor az úgynevezett Keleti-vasutak igazgatósági palotája volt. A Keleti vasutakat az állam, mint ismeretes, tulajdonába vette s ezzel az igazgatósági épület felszabadult, s ide helyezték a vallás- és közoktatásügyi minisztérium hivatalait. Ezerkilencszáztízben már ezek a méretek is szűkeknek bizonyultak s akkor az állam megszerezte a saroképülettel szomszédos másik épülettömböt is, amelybe szintén a kultuszminisztérium ügyosztályait helyezték el. Később még egy házat vett a kincstár a Hold-utcában, ahol ezidőszent a nyugdíjügyeket intéző osztály működik. Közvetlenül a kommun után a Hold-utcai László-féle magángimnázium épületét a maga céljaira rekvirálta az állam s ma ez is a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz tartozik.

Klebelsberg Kunó gróf kultuszminisztersége óta az egész kultuszadminisztráció nagy átalakuláson ment keresztül. Erős gyakorlati érzékével keresztülvitte a decentralizációt s ma már minden ügyosztály a lehető legnagyobb mértékben felel meg tulajdonképpeni feladatának. Maguknak az egyes hivatali helyiségeknek külső képe is lényegesen megváltozott az utóbbi években. A miniszter dolgozószobájában egy gyönyörű empire-garnitúra áll, amely még a régi helytartóság idejéből maradt meg, természetesen igen zilált állapotban. *Zichy* János gróf, kultuszminisztersége idején, darabonként szedte össze ezt a nagyértékű garnitúrát, amelyet megfelelő rekonstrukció után helyezett el a miniszter szobájában. A kultuszminiszter helyiségeihez tartozik még az elsőemeleti nagy fogadószoba, ahol a miniszter titkára, *Denhoff* Antal osztálytanácsos fogadja az érkezőket. Innen nyílik az a három, szintén izlésesen bútorozott szalon, amelyeken keresztül lehet eljutni a miniszter dolgozószobájába. A fogadószobának másik oldalán van a politikai államtitkárnak, ezidőszent *Petri* Pálnak a hivatali helyisége. A kultuszminiszter személye mellett az elnöki ügyosztály működik, amelynek kiváló vezetője *Bárany* Gerő helyettes

ELSŐ DUNAGŐZHAJÓZÁSI TÁRSASÁG

TELEFON :
Teréz 272-45.

TELEFON :
Teréz 272-45.

FORGALMI IGAZGATÓSÁG:

BUDAPEST, V., RUDOLF-RAKPART 3. SZÁM.

KÖZVETLEN SZEMÉLYHAJÓ-FORGALOM :

Budapest—Bécs—Linz—Passau között hetenként kétszer
(oda-vissza 5 nap)

Budapest—Belgrád—Eáziás—Orsova—Giurgiu között hetenként kétszer
(oda-vissza 8 nap)

Budapest—Belgrád—Báziás—Orsova—Giurgiu között hetenként kétszer
(oda-vissza 8 nap)

♦♦♦♦

Kitűnő étkezés!
Óriási kényelem!

♦♦♦♦

Prospektusok, menet-, fülke- stb. jegyek a fenti igazgatóságnál s
a társaság bármely állomásánál kívánatra kaphatók.

♦♦♦♦

KÜLÖNHAJÓK, KIRÁNDULÓ, TÁRSASÁGOK RÉSZÉRE !

♦♦♦♦

TEHERFORGALOM

darab- és tömegárukban egyaránt a DUNA-folyamon s annak vala-
mennyi hajózható mellékfolyóján!

államtitkár. Ugyancsak az első emeleten van *Gévay-Wolff* Nándor adminisztratív államtitkár hivatali helyisége. A kifejezetten katolikus ügyeket *Breyer* István prelatus-kanonok helyettes államtitkár intézi, míg a református és protestáns ügyek legfőbb intézője *Tóth* István miniszteri tanácsos. A művészeti ügyosztály élén *Kertész* K. Róbert helyettes államtitkár áll. Mellette a képzőművészeti ügyeket *Schröder* Ervin ügyosztály-főnök, helyettes államtitkár, a zenei vonatkozású dolgokat *Jeszenszky* Sándor miniszteri osztálytanácsos, az irodalmi ügyeket pedig *Marjay* Ödön intézi.

Az egyetemi általános ügyosztály élén *Magyar* Zoltán miniszteri tanácsos áll. Ide tartoznak az összes főiskolák, a múzeumok és a könyvtárak. Mellette *Haász* Aladár miniszteri osztálytanácsos és *Molnár* Andor miniszteri tanácsos dolgoznak. A középiskolai ügyosztály élére csak nemrégiben került *Kornis* Gyula helyettes államtitkár, a kiváló tudós, aki mellett *Vajdinger* Gyula miniszteri tanácsos a középiskolai ügyeket, *Dulovits* Árpád pedig a tanítóképző intézetek és a polgári iskolák ügyét intézi.

A népoktatási csoport két részre oszlik. Az első a szervezési és a felügyeleti ügyosztály, a második pedig az iskolafentartási és személyzeti ügyosztály. Az elsőnek *Flandorffer* Pál miniszteri tanácsos, a másodiknak pedig *Szűts* István helyettes államtitkár a vezetője. Ennek a két ügyosztálynak a munkakörébe tartozik a tanyai iskolaépítés hatalmas programjának megvalósítása. A közalapítványi ügyosztály felügyeleti csoportjának *Pilinszky* Ferenc miniszteri tanácsos a vezetője. A birtokkezelési osztály maga végzi az összes közalapítványi birtokok intézését s ezért jogi és gazdasági szakismerettel rendelkező munkatársakkal is rendelkezik. Egyik legfontosabb ügyosztálya még a kultuszminisztériumnak a budget-osztály, amelynek *Mészáros* Károly helyettes államtitkár a főnöke. Az utóbbi években ez az ügyosztály túl volt halmozva munkával, mert neki kellett keresztülvinnie a leépítés folytán szükségessé vált B-lista tervezetét. A minisztériumban a filmügyeket *Nagy* Árpád dr. helyettes államtitkár intézi, aki mellett *Kupcsay* Felician miniszteri osztálytanácsos tevénykedik. A kultuszminisztérium kebelében működik a testnevelési ügyosztály, amelynek felügyeleti hatósága *Schröder* Ervin helyettes államtitkár kezében van, magát az ügyosztályt pedig *Felícides* Román miniszteri tanácsos vezeti. A testnevelési

ügyosztály mellett működik az Országos Testnevelési Tanács, úgyszintén a levénte-ügyeket intéző ügyosztály.

A kultuszminisztérium műszaki ügyosztályát *Schwáb* Gyula helyettes államtitkár vezeti. Az egyes ügyosztályok mellett külön számvevőség működik, amely nyilvántartja a számadást és a költségvetést kezeli. A számvevőségi hivatalok élén *Gressler* Jenő miniszteri tanácsos áll.

Nagy vonásokban ezek az ügyosztályok alkotják a kultuszminisztérium hatalmas és komplikált szervezetét, amely az egész országra kihatóan intézi a felekezetek, a magyar közoktatás, tudomány és művészet ügyét. El rövid beszámoló keretében természetesen nem sorolhatjuk fel mindazokat a miniszteriális hivatalokat és a bennük nagy odaadással és kiváló szakértelemmel dolgozó tisztviselőket, akik nélkül minden szervezet csak lélektelen gépezet, de az a körülmény, hogy a kultuszminiszter öt év alatt olyan bámulsztos eredményeket tudott a minisztérium élén elérni, azt bizonyítja, hogy az alárendelt hivatalok minden legkisebb tisztviselője is kitünően megállja a helyét és a maga munkájával is igyekszik előmozdítani a nagy, közös célnak megvalósítását.

„FUTURA“

**MAGYAR SZÖVETKEZETI
KÖZPONTOK ÁRUFOR-
GALMI RÉSZV.-TÁRSASÁG**

BUDAPEST, IV, BÉCSI-U. 2.

TELEFON: Teréz 260—11, 260—12,
260—13, T. 136—23, T. 226—08, J. 434—50.

AZ ORSZÁGOS KÖZPONTI
HITELSZÖVETKEZET és a HAN-
GYA FOGY. SZÖV. alapítása. A két
magyarországi szövetségi központ 1919.
évből azért alapította a vállalatot, hogy
ez a kötelékükbe tartozó szervezetke-
zek központi értékesítő szerve legyen.

ALAPTŐKÉJE: 2.000.000 PENGŐ.

Foglalkozik mezőgazdasági terményeknek,
valamint gyapjunak és tollnak ugy a belföldön,
mint a külföldön való értékesítésével.
Exportál: Ausztriába, Csehországba,
Németországba, Franciaországba, Ang-
:: liába, Hollandiába, Olaszországba. ::

Az elkövetkező években nagyszabású beruházásra készül a pénzügyi kormány

27 állammal kötöttünk eddig legnagyobb kedvezményű vagy tarifális szerződést. — Bud János írta meg az első magyar árstatisztikát. — A gyermek-munkásokról és a válásról is írt tanulmányt a pénzügyminiszter, aki éveken át lapszerkesztő is volt. — Több mint 21 millió pengő a pénzügyminisztérium üzemeinek a feleslege.

Bud János dr. pénzügyminiszter.

A legtöbb ember fináncra, adóra és ennek velejárójára, a végrehajtóra gondol, ha ennek a minisztériumnak a nevét hallja. A miniszteriális urak arca elkomorul, ha arra a tekervényes várbeli palotára fordul a szó és hamar elhangzik egy-egy epés megjegyzés abban az irányban, hogy bizony ezt is, azt is meg lehetett volna csinálni, már minden megvolt és akkor jött a pénzügy... A többit tudjátok...

Hát hiszen az is bizonyos, hogy ha a pénzügyminiszter minden, egyébként becsületes, jószándékú kívánság előtt knyitná az állam pénztárcáját, hamar kiszaladna onnan az utolsó pengő krajcár is. Viszont minden időben, minden kormányban a pénzügyminiszternek kell a legszigorúbbnak lennie. Nálunk különösképpen áll ez az igazság, mert Bud Jánosnak igazán nem volt rózsalevelekkel kipárnázva a